

Beslag en executie in de context van arbitrage

MR. M.C. VAN LEYENHORST¹

Elke fatsoenlijke procedure begint met een beslag en dat is voor arbitrage niet anders. In de context van arbitrage gelden echter enige bijzondere regelingen die daarbuiten niet of anders gelden. In deze bijdrage loop ik chronologisch de verschillende stadia langs vanaf het moment van het vragen van verlof tot het leggen van conservatoir beslag. Ik bespreek het instellen van de eis in de hoofdzaak, het (doen) opheffen van het beslag en het verkrijgen van een exequatur om de beslagen vermogensbestanddelen te kunnen uitwinnen, telkens vanuit het perspectief van de arbitrage. Ook komen enkele bijzondere aandachtspunten bij de executie van buitenlandse arbitrale vonnissen aan de orde. De algemene regeling van beslag komt in dit artikel slechts zijdelings aan de orde.

1. Het leggen van conservatoir beslag en het instellen van de eis in de hoofdzaak

Algemeen wordt aangenomen dat een scheidsrecht niet bevoegd is om verlof tot beslaglegging te verlenen; daarvoor kan men uitsluitend bij de voorzieningenrechter terecht.² Na het leggen van het beslag moet de eis in de hoofdzaak worden ingesteld. Bij arbitrage geldt het aanhangig maken van de arbitrageprocedure als het instellen van de eis in de hoofdzaak. De wijze waarop de arbitrage aanhangig gemaakt moet worden – en dus de wijze waarop de eis in de hoofdzaak moet worden ingesteld – is minder duidelijk omljnd dan bij de eis in de hoofdzaak bij een dagvaardingprocedure. Op grond van artikel 1025 Rv is een arbitragezaak aanhangig op de dag van de ontvangst van een schriftelijke mededeling, waarbij een partij aan haar wederpartij bericht tot arbitrage over te gaan.³ Forme-

le eisen worden aan die schriftelijke mededeling nauwelijks gesteld; een eenvoudige brief of e-mail waarin wordt aangekondigd dat een arbitrageprocedure aanhangig wordt gemaakt en waarin wordt aangegeven wat de onderwerpen van het geschil zullen zijn, volstaat.⁴ Let wel: dit is regelend recht; hebben partijen in de overeenkomst tot arbitrage een arbitragereglement van toepassing verklaard, dan zal dat reglement veelal nadere regels stellen. Zo bepaalt het NAI Arbitrage Reglement dat de arbitrage aanhangig wordt gemaakt door het indienen van een arbitrageaanvraag bij het secretariaat van het NAI, welke aanvraag (iets) meer informatie dient te bevatten dan de wettelijke regeling vereist.⁵

De eis in de hoofdzaak moet, op straffe van verval van het beslag, binnen de door de voorzieningenrechter gestelde termijn zijn ingesteld.⁶ Deze termijn bedraagt normaal gesproken twee weken, maar volgens de beslagsyllabus kan een langere termijn gegund worden als het een arbitrage betreft.⁷ Reken daar echter niet op; de wetgever heeft nooit

¹ Met dank aan Bart Groen voor zijn commentaar op een eerdere versie van dit stuk.

² Artikel 700 Rv. Zie voorts onder meer *Kamerstukken II 1983/84*, 18 464, nr. 3, p. 8 (MvT) ("Arbiters zelf kunnen geen verlof tot beslag verlenen", H.J. Snijders, *Nederlands Arbitragerecht*, vierde druk (Deventer, 2011), artikel 1020, aant. 5 (f), A.I.M. van Mierlo, 'Arbitrage, beslag en executie', *TvA* 2006, 14, p. 41 en de zeer recent verschenen *Memorie van Toelichting op het Wetsvoorstel Modernisering van het Arbitragerecht*, p. 13 en 29.

³ Deze regeling geldt indien partijen zijn overeengekomen dat de plaats van arbitrage in Nederland ligt, alsook indien de plaats van arbitrage niet is overeengekomen maar ten minste één van de partijen in Nederland woont of feitelijk verblijf houdt (artikel 1073 Rv). Bij arbitrage met een plaats van arbitrage in het buitenland zal de (buitenlandse) wet van de plaats van arbitrage moeten worden geraadpleegd. Bij arbitrage op basis van een compromis (de overeenkomst tot het onderwerpen van een bestaand geschil aan arbitrage: artikel 1020 lid 2 Rv) geldt als datum waarop de arbitrage aanhangig is, de datum waarop het compromis

is gesloten, tenzij partijen een andere wijze van aanhangig maken zijn overeengekomen: artikel 1024 lid 2 Rv.

⁴ Een petitum behoeft niet in de mededeling te worden opgenomen. Ook is het niet noodzakelijk dat de partij die de arbitrage aanhangig maakt daarbij al arbiters benoemt of voordraagt. Zie *Kamerstukken II 1983/84*, 18 464, nr. 3, p. 9 (MvT) en *Kamerstukken II 1985/86*, 18 464, nr. 6, p. 12 (MvA). Zie ook RvAB 15 november 1994, *BR* 1995/1019.

⁵ Zie artikel 6 lid 1 en, voor het arbitraal kort geding, artikel 42b lid 1 NAI. Vergelijkbare bepalingen zijn te vinden in de reglementen van bijvoorbeeld de ICC (artikel 4 lid 2), de Swiss Rules (artikel 3 lid 2), TAMARA (artikel I.1) en de Raad van Arbitrage voor de Bouw (artikel 8 lid 2).

⁶ Artikel 700 lid 3 Rv en Pres. Rb. Arnhem 24 januari 1995, *KG* 1995, 131.

⁷ Zie *Beslagsyllabus* (www.rechtspraak.nl), versie januari 2013, hoofdstuk C, p. 10: "Indien de hoofdzaak een in het buitenland te voeren procedure of een arbitrage betreft, kan een langere termijn worden verleend."

bedoeld dat bij arbitrage automatisch een langere termijn gegund zou worden⁸ en het zonder meer gunnen van een langere termijn bij een arbitrale eis in de hoofdzaak is ook niet logisch. Het entameren van een arbitrale procedure is niet ingewikkelder of tijdrovender dan het doen uitbrengen van een dagvaarding voor een procedure bij de overheidsrechter, ook niet in internationaal verband. Sterker, gesteld kan worden dat het opstellen van een dagvaarding, waarin alle feiten en bekende verweren moeten worden besproken, doorgaans meer inspanning kost dan het opstellen van een aankondiging van arbitrage.

Het opstellen van een dagvaarding kost doorgaans meer inspanning dan het opstellen van een aankondiging van arbitrage

Zodra de arbitrage aanhangig is gemaakt moeten de arbiters volgens de wettelijke regeling binnen twee maanden op de door partijen overeengekomen wijze worden benoemd. Deze termijn is drie maanden als een van de partijen in het buitenland woont of gevestigd is (artikel 1027 Rv).⁹ Als partijen niet zijn overeengekomen hoeveel arbiters benoemd moeten worden zal zo nodig de voorzieningenrechter eerst het aantal arbiters moeten vaststellen (artikel 1026 Rv). Als arbiters niet tijdig op de overeengekomen wijze worden benoemd leidt dat niet tot verval van het beslag. Overschrijding van de termijn betekent slechts dat de voorzieningenrechter bevoegd wordt om, op verzoek van één van de partijen, de arbiters te benoemen (artikel 1027 lid 3 Rv). De kosten van de beslaglegging (honorarium advocaat, griffierecht, deurwaarderskosten, etc.) kunnen overigens in de arbitrale procedure van de beslag-debiteur worden teruggevorderd.¹⁰

2. De opheffing van het beslag

Naar huidig recht wordt algemeen aanvaard dat een scheidsgerecht niet bevoegd is tot opheffen van een beslag. De overheidsrechter is daartoe bij uitsluiting bevoegd.¹¹

Toch kan een scheidsgerecht op verzoek van een partij in de arbitrage wel bevorderen dat een beslag wordt opgeheven.¹² Daartoe bestaan onder meer de hierna te bespreken mogelijkheden.

Scheidsgerechterlijk bevel tot opheffing beslag

Een beslag wordt vaak in kort geding opgeheven door de voorzieningenrechter, op grond van artikel 705 Rv. Een partij die een beslag gelegd heeft kan dat beslag echter ook zelf opheffen, bijvoorbeeld nadat de beslagdebiteur vervangende zekerheid heeft gesteld of in het kader van een schikking. Deze opheffing geschiedt door een schriftelijke mededeling aan de beslagdebiteur en – eventueel – aan de derde-beslagene.

Indien een scheidsgerecht van oordeel is dat de beslagleggende partij gehouden is het beslag (zelf) op te heffen en de daartoe vereiste rechtshandeling te verrichten, zie ik geen reden waarom het scheidsgerecht de betreffende partij in de arbitrage daartoe niet zou kunnen veroordelen door – indien gevorderd – de partij te bevelen het beslag op te heffen (artikel 3:296 BW). Er zijn echter arbiters die anders oordelen. Zo werd in een vonnis van de Raad van Arbitrage voor de Bouw uit 1994 beslist dat het scheidsgerecht niet bevoegd was een partij te veroordelen tot het opheffen van conservatoire beslagen, omdat uitsluitend de voorzieningenrechter bevoegd is een beslag op te heffen.¹³ Het scheidsgerecht lijkt daarmee het opheffen van een beslag op grond van artikel 705 Rv (constitutieve opheffingsvonnissen; exclusieve bevoegdheid van de overheidsrechter) ten onrechte gelijk te stellen aan het (doen) opheffen van het beslag door de beslaglegger. Het bevel tot het verrichten van een rechtshandeling staat niet gelijk aan het zelf tot stand brengen van de met die rechtshandeling beoogde rechtstoestand.¹⁴ Arbiters zijn bovendien bevoegd een dwangsom op te leggen

---

bronvermelding. Snijders en Van Mierlo hebben bepleit dat arbiters ook de bevoegdheid krijgen om beslagen bij constitutief vonnis op te heffen. Zie Van Mierlo t.a.p. en H.J. Snijders, *Rond de arbitrage met name in bouwzaken*, preadvis voor de Vereniging voor Bouwrecht, nr. 23, Deventer: Kluwer, 1995, p. 47-49. In het Voorontwerp van A.J. van den Berg noch in het Wetsvoorstel Modernisering van het Arbitragerecht wordt echter gerept van de daartoe benodigde wetswijziging.

8 In de parlementaire geschiedenis betoogde de minister dat een langere (of verlengde) termijn voor het instellen van de eis in de hoofdzaak geïndiceerd zou kunnen zijn indien bijvoorbeeld sprake is van "onvoorziene moeilijkheden bij het op gang brengen van arbitrage", waarbij de situatie werd genoemd dat "arbitrage is overeengekomen, waarvan een bewijsstuk dat zij op gang is gebracht, niet onmiddellijk beschikbaar hoeft te zijn" (*Kamerstukken II 1980/81*, 16 593, nr. 3, p. 113 en 119 (MvT)). Dergelijke complicaties zijn echter zeldzaam.

9 De termijn wordt in het Wetsvoorstel Modernisering van het Arbitragerecht gesteld op drie maanden, zonder onderscheid te maken tussen nationale en internationale gevallen. Zie het Wetsvoorstel sub J.

10 Artikel 706 Rv, waarover Klvl 3 juli 1997, *BR 1998*, p. 538. Zie ten aanzien van de advocatenkosten: Gieske, *T&C Burgerlijke Rechtsvordering*, aant. bij artikel 706 Rv en Jongbloed, *Sdu Commentaar Burgerlijk Procesrecht*, 2012 aant. C bij artikel 706 Rv: "De kosten die gemoeid zijn met het beslag vangen aan met het krachtens het liquidatietarief vastgestelde honorarium van de advocaat die het beslagrekest opstelde en indiende."

11 Zie artikel 705 Rv, H.J. Snijders, *Nederlands Arbitragerecht*, vierde druk, Deventer: Kluwer, 2011), artikel 1020, aant. 5 (f), A.I.M. van Mierlo, 'Arbitrage, beslag en executie', *TvA 2006*, 14, p. 43, beide met verdere

12 Ook heeft een scheidsgerecht een partij wel verboden beslag te leggen, op straffe van een dwangsom. Zie RvAB 21 juni 1993, No. 16.560, m.nt. P.A. Stein, *BR februari 1995*, nr. 2, p. 148-153.

13 Zie RvAB 21 maart 1994, No. 16.906, *BR 1995*, p. 71. De direct daarna gepubliceerde uitspraak van de RvAB 19 mei 1994, No. 17.118, *BR 1995*, p. 73 m.nt. P.A. Stein, acht ik – ten aanzien van het doen opheffen van een beslag – overtuigender. Zie ook RvAB 14 februari 2003, *TvA 04/26*, p. 72.

14 Vergelijk ook, ten aanzien van het vergelijkbare onderscheid tussen het niet arbitrabel geachte vernietigen van een vennootschapsbesluit en het door een scheidsgerecht geven van een bevel tot intrekking van dat besluit: A-G Timmerman in zijn conclusie vóór HR 10 november 2006, *NJ 2007*, 561 m.nt. H.J. Snijders (*Groenselect/Van den Boogaard*), paragraaf 2.3: "De kwestie van het al dan niet terugdraaien van besluiten bij voorbeeld door middel van een bevel tot intrekking daarvan kan mijns inziens ook heel wel in een arbitrageprocedure worden beslecht waarbij de arbiter aan de betrokken partij een bevel geeft om een genomen besluit weer in te trekken."

voor het geval een partij niet voldoet aan een bevelende veroordeling.¹⁵ Een arbitraal vonnis waarin een partij wordt veroordeeld om beslagen op te heffen op straffe van een dwangsom is dus mogelijk. De dwangsommen raken echter pas verbeurd nadat het arbitraal vonnis, voorzien van een exequatur, aan de wederpartij is betekend.¹⁶

Omdat het bevel van het scheidsgerecht tot opheffing van het beslag (eventueel met oplegging van een dwangsom) alleen ten uitvoer gelegd kan worden na een exequatur, heeft een dergelijk bevel alleen zin als het is vervat in een geheel of gedeeltelijk arbitraal eindvonnis. Op grond van artikel 1062 Rv kunnen namelijk alleen gehele of gedeeltelijke eindvonnissen ten uitvoer worden gelegd. Onder een arbitraal eindvonnis valt ook een arbitraal kortgedingvonnis.¹⁷ Zo'n vonnis geldt als een 'normaal' arbitraal vonnis en kan als zodanig – in elk geval in Nederland – ten uitvoer worden gelegd; zie artikel 1051 lid 3 Rv.¹⁸ Arbiters kunnen dus in een arbitraal kortgedingvonnis een executeerbaar bevel geven tot het opheffen van een beslag, op straffe van een dwangsom.¹⁹

Voorlopige maatregelen in de vorm van een tussenvonnis²⁰ of een opdracht c.q. order zijn geen arbitrale eindvonnissen in de zin van artikel 1062 Rv. Indien dus bijvoorbeeld op grond van artikel 38 NAI (leidend tot een opdracht), artikel 28 ICC (leidend tot een order of een award),²¹ of artikel 26 Swiss Rules (leidend tot een interim award) wordt gevraagd om een voorlopige maatregel, dan leidt dit tot een arbitrale beslissing die volgens de huidige tekst van artikel 1062 Rv niet voor tenuitvoerlegging in aanmerking komt.²²

15 Dit geldt indien de plaats van arbitrage in Nederland is gelegen: artikel 1056, 1073 en 611a e.v. Rv. Indien de plaats van arbitrage in het buitenland is gelegen moet men in de toepasselijke buitenlandse wet nagaan of het scheidsgerecht bevoegd is een dwangsom op te leggen.

16 Artikel 611a lid 3 Rv en Pres. Rb. Middelburg 20 januari 2000, r.o. 4.3, *TvA* 00/4, p. 172-175, m.nt. W.D.H. Asser.

17 Zie bijvoorbeeld het NAI arbitraal kort geding ex artikel 42a NAI Arbitrage Reglement (waarvoor vereist is dat de plaats van arbitrage in Nederland is gelegen of dat deze nog niet door partijen is bepaald: artikel 42a lid 4 NAI), alsook het arbitraal kort geding ex artikel VI.1 TAMARA.

18 Artikel 1051 lid 3 Rv. Zie voor tenuitvoerlegging van (NAI) arbitrale kortgedingvonnissen in het buitenland: S. Kröll, 'NAI Summary Arbitral Proceedings: Enforceability under the NYC?', *TvA* 2012/19.

19 Zie bijvoorbeeld artikel 37 en 42a e.v. NAI Arbitrage Reglement, waarover onder meer: J.L.W. Sillevius Smit, 'Het NAI introduceert het arbitraal kort geding; een toelichting', *TvA* 1997/4, p. 119-127.

20 Arbitrale tussenvonnissen waarbij een kostenveroordeling wordt uitgesproken verschieten daarmee niet van kleur naar een (gedeeltelijk) eindvonnis. Van dergelijke vonnissen – en van de proceskostenveroordeling – kan dus geen exequatur worden verkregen. Pres. Rb. Groningen 2 maart 1988, kenbaar uit H.J. Snijders, 'Exequatur-jurisprudentie, een spiegel voor arbiters?', *TvA* 88/6, p.180. Dit lijkt binnenkort te gaan veranderen; zie voetnoot 23.

21 Ook de Emergency Arbitrator uit het nieuwe ICC Reglement (artikel 29 en Appendix V) zou een bevel (in de vorm van een order) tot opheffing van het beslag kunnen afgeven. De naleving van een dergelijke order kan echter niet door executie afgedwongen worden (zie M. van Leeuwen, 'Het nieuwe ICC-Arbitragereglement 2012', *TvA* 2012, 2, p. 17, alsook W.H. van Baren, 'Afschaffing van het arbitraal kort geding?', *TvA* 2012/56, p. 162). Ook gezien de kosten van deze procedure (USD 40.000) ligt een gang naar de voorzieningenrechter veelal meer voor de hand (zie ook artikel 28 lid 2 ICC).

22 Men zou kunnen betogen dat een scheidsgerecht dat in een Neder-

Nu wordt wel betoogd dat op sommige soorten tussenvonnissen toch een exequatur verkregen zou moeten kunnen worden,²³ maar gezien de hiermee gemoeide inherente onzekerheid kan een partij die beslagen opgeheven wenst te krijgen, in deze gevallen beter kiezen voor een opheffingskortgeding bij de voorzieningenrechter ex artikel 705 Rv. De partij ten laste van wie een dwangsom is opgelegd, kan bij het scheidsgerecht – naar huidig recht – geen opheffing, opschorting of vermindering van die dwangsom vragen. Daartoe is de voorzieningenrechter van de rechtbank van de plaats van arbitrage – in een verzoekschriftprocedure – bij uitsluiting bevoegd.²⁴ Er is voor gepleit om deze bevoegdheid tot aanpassing van de door het scheidsgerecht opgelegde dwangsom gedurende het verdere verloop van de arbitrageprocedure aan het scheidsgerecht toe te kennen. Die suggestie is in het Wetsvoorstel Modernisering van het Arbitragerecht overgenomen.²⁵

Kan een beslagdebiteur ook in een arbitrale procedure een bevel tot opheffing van het beslag vorderen, met de mogelijkheid tot reële executie?

Reële executie

Een rechter kan op vordering van een partij bepalen dat zijn vonnis dezelfde kracht heeft als een in wettige vorm opgemaakte akte van degene die tot een rechtshandeling gehouden is, dan wel dat een door de rechter aan te wijzen vertegenwoordiger de rechtshandeling mag verrichten (reële executie, artikel 3:300 BW). Een scheidsgerecht heeft dezelfde bevoegdheid (artikel 3:305 BW).

Dit doet de vraag rijzen of een beslagdebiteur ook in een arbitrale procedure een bevel tot opheffing van het beslag kan vorderen, met de mogelijkheid van reële executie. Hoewel deze constructie het opheffen van het beslag door het scheidsgerecht zeer dicht nadert, meen ik dat dit

landse arbitrage (Nederlandse plaats van arbitrage) op grond van artikel 28 lid 1 ICC een beslissing geeft in de vorm van een award, daarmee een arbitraal kortgedingvonnis wijst c.q. mag wijzen in de zin van artikel 1051 Rv, en dat dat vonnis daardoor – in elk geval in Nederland – wél ten uitvoer gelegd kan worden. Helemaal duidelijk is dit echter niet. In het Wetsvoorstel Modernisering van het Arbitragerecht wordt in artikel 1043b, lid 1 en lid 4, buiten twijfel gesteld dat ook een tijdens de arbitrale bodemprocedure door het scheidsgerecht gegeven voorlopige voorziening (zoals die op grond van artikel 28 lid 1 ICC) geldt als een executabel arbitraal vonnis. Zie ook voetnoot 23.

23 H.J. Snijders, *Nederlands Arbitragerecht*, vierde druk, Deventer: Kluwer, 2011, artikel 1062-1063, aant. 1 en A.W. Jongbloed, 'Arbitraal Executierecht', *BR* maart 2004, nr. 3, p. 209. Het Wetsvoorstel Modernisering van het Arbitragerecht gaat hierin mee; art. 1062 Rv is in het wetsvoorstel niet langer beperkt tot eindvonnissen. In de MvT bij dit wetsvoorstel staat: "ook een executeerbaar tussenvonnis waarbij kan worden gedacht aan een kostenveroordeling van een van de partijen, komt [voor tenuitvoerlegging] in aanmerking".

24 Artikel 1056 jo artikel 1058 lid 1, aanhef en sub b Rv. Zie ook RvAB nr. 18.798 d.d. 28 juni 1996, paragraaf 14, *TvA* 97/1, p. 16.

25 A.I.M. van Mierlo, 'Arbitrage, beslag en executie', *TvA* 2006, 14, p. 39-40 en het Wetsvoorstel Modernisering van het Arbitragerecht, artikel RR.

inderdaad mogelijk is.²⁶ Immers, het scheidsgerecht beslist in dit geval niet zelf tot het opheffen van het beslag, maar veroordeelt de beslaglegger tot het verrichten van een rechtshandeling. Indien die handeling niet door de beslaglegger wordt verricht, wordt de beslagdebiteur (of een door het scheidsgerecht aangewezen derde) in de gelegenheid gesteld de rechtshandeling namens de beslaglegger te verrichten. Het scheidsgerecht wijst dus geen constitutief vonnis tot opheffing van het beslag, hoewel het praktisch effect vrijwel gelijk is. Overigens zal voor de daadwerkelijke uitoefening van de reële executie wel een exequatur vereist zijn (artikel 1062 Rv). De overheidsrechter blijft dus betrokken.²⁷ Bedacht moet ook worden dat artikel 3:300 BW een bepaling van Nederlands materieel recht is en dus niet (rechtstreeks) van toepassing is in geschillen die worden beheerst door buitenlands materieel recht.²⁸

3. Het exequatur van het arbitraal vonnis

Exequatur van een Nederlands arbitraal vonnis

Een geheel of gedeeltelijk arbitraal eindvonnis dat in Nederland is gewezen kan in Nederland ten uitvoer worden gelegd nadat de voorzieningenrechter op verzoek van een partij daartoe verlof heeft verleend (het exequatur; artikel 1062 Rv). Het betreft een verzoekschriftprocedure; artikel 261 Rv e.v. zijn van toepassing.²⁹ Voor het verlenen van een exequatur op een Nederlands arbitraal vonnis is altijd een voorzieningenrechter bevoegd, namelijk de voorzieningenrechter van de rechtbank waar het arbitraal vonnis gedeponneerd is of moe(s)t worden (artikel 1062 lid 1 Rv).³⁰ Het is aan de discretionaire bevoegdheid van de exequaturrechter om de verweerder al dan niet te horen voordat op het exequaturverzoek wordt beslist.³¹ In de praktijk wordt de verweerder meestal niet opgeroepen en wordt het exequatur dus ex parte gegeven. Tegen een afwijzende beschikking van de voorzieningenrechter staan hoger beroep en cassatie open (artikel 1063 lid 3 en 4 Rv). Tegen het verlenen van een exequatur staat geen hoger beroep

of cassatie open; de geëxecuteerde kan dan nog slechts de rechtsmiddelen van vernietiging of herroeping van het (Nederlandse) arbitrale vonnis vorderen (artikel 1062 lid 4 Rv), dan wel in kort geding (bij de overheidsrechter) een executiegeschil aanhangig maken.

Na het verkrijgen van het exequatur kan de deurwaarder het exequatur aan de wederpartij betekenen, waarna eventueel gelegde conservatoire beslagen executoriaal worden. Zie hierna, paragraaf 4. De bevoegdheid tot het tenuitvoerleggen van een arbitraal vonnis verjaart door verloop van 20 jaar. De verjaring kan worden gestuit door het sturen van een schriftelijke aanmaning. Dan begint een nieuwe termijn te lopen. Die tweede verjaringstermijn is echter slechts vijf jaar.³²

Exequatur van een buitenlands arbitraal vonnis

Voor het verkrijgen van een exequatur op een buitenlands arbitraal vonnis (artikel 1075 of 1076 Rv) waarbij de verweerder geen woonplaats heeft in Nederland, is de grondslag voor de internationale bevoegdheid (i.e. rechtsmacht) van de voorzieningenrechter thans niet geheel duidelijk. Volgens artikel 985 Rv jo 1075 c.q. 1076 lid 6 Rv kan het exequatur van een buitenlands arbitraal vonnis worden verzocht bij de rechter “*waar de wederpartij van de verzoeker woonplaats heeft*” dan wel “*die van het arrondissement waar de tenuitvoerlegging wordt verlangd*”.

Volgens Snijders bepaalt dit artikel 985 Rv niet alleen de relatieve competentie van de Nederlandse exequaturrechter, maar ook zijn rechtsmacht.³³ Na de wijziging van het Wetboek van Burgerlijke Rechtsvordering van 1 januari 2002 kan echter op – uitsluitend – artikel 985 Rv geen rechtsmacht meer gebaseerd worden.³⁴ Sinds de wetswijziging wordt de rechtsmacht van de Nederlandse rechter namelijk, ook in verzoekschriftprocedures,

26 Zie hierover ook P.A. Stein in zijn noot bij RvAB 19 mei 1994, No. 17.118, BR 1995, p. 73, paragraaf 3, alsmede – ten aanzien van de arbitrabiliteit van de vernietiging van vennootschapsbesluiten – J.M. Blanco Fernández, ‘Besluiten van rechtspersonen en arbitrage’, TOP 2007/1, p. 37.

27 Zie ook G.J. Meijer, *Overeenkomst tot arbitrage*, Serie Burgerlijk Proces & Praktijk, Deventer: Kluwer, 2011, paragraaf 12.5.3.1. Meijer verdedigt aldaar dat arbiters zelfs bij constitutief arbitraal vonnis een gelegd beslag kunnen opheffen. Een exequatur zou dan niet meer vereist zijn.

28 Snijders betoogt echter dat de regeling van artikel 3:305 BW in zoverre overbodig is, dat als hoofdregel in de arbitragewet toch al besloten ligt ‘dat wat de rechter kan, ook de arbiter vermag’. Zie H.J. Snijders, *Nederlands Arbitragerecht*, vierde druk, Deventer: Kluwer, 2011, Boek IV, aant. 1b.

29 Zie ook *Kamerstukken II 1985/86*, 18 464, nr. 6, p. 35 (MvT) (nog verwijzend naar de artikelen 429a-429f Rv (oud)).

30 P. Vlas stelt dat, indien de verkeerde rechtbank wordt benaderd en hiertegen geen verweer wordt gevoerd, de rechtbank de zaak aan zich kan houden: P. Vlas, *Groene Serie Burgerlijke Rechtsvordering*, art. 985 Rv, aant. 4.

31 Artikel 279 lid 1 Rv en, ten aanzien van de voorganger van dit artikel, artikel 429f lid 1 Rv (oud): *Kamerstukken II 1980/81*, 16 593, nr. 3, p. 113 (MvT).

32 Artikel 3:324 lid 1 jo 3:325 lid 1 jo 3:319 lid 2 BW. Aannemelijk is dat deze verjaringsregeling ook van toepassing is op de bevoegdheid tot tenuitvoerlegging van een buitenlands arbitraal vonnis, hoewel de (ipr-) grondslag voor de toepasselijkheid van het Nederlandse materiële recht (waarin de verjaringsregeling is vervat) op een dergelijk geschil niet onmiddellijk duidelijk is. In Rb Amsterdam 10 mei 2012, r.o. 4,19 (LJN BW7066) nam de rechter zonder verdere motivering aan dat de Nederlandse verjaringsregeling ex artikel 3:324 BW ook van toepassing is op het recht op tenuitvoerlegging in Nederland van een buitenlands arbitraal vonnis. De zaak dient thans bij het Hof Amsterdam. Overigens zou, ook indien de Nederlandse verjaringsregeling niet (rechtstreeks) zou gelden voor de verjaring van het recht tot tenuitvoerlegging van buitenlandse arbitrale vonnissen, via een omweg hetzelfde resultaat bereikt (moeten) worden. Immers, nu een Nederlands arbitraal vonnis gedurende 20 jaar ten uitvoer te leggen is, dient op grond van het discriminatieverbod ex artikel III van het Verdrag van New York een vergelijkbare periode gegund te worden voor de tenuitvoerlegging van buitenlandse arbitrale vonnissen. Zie over het discriminatieverbod naar voetnoten 38 en 39.

33 H.J. Snijders, *Nederlands Arbitragerecht*, vierde druk, Deventer: Kluwer, 2011, artikel 1075, aant. 2.

34 Zie ook P. Vlas, *Groene Serie Burgerlijke Rechtsvordering*, art. 985 Rv, aant. 4 (“Het geldt hier een regeling van betrekkelijke bevoegdheid”) en N. Peters, ‘Bevoegdheid van de Nederlandse rechter bij een exequaturprocedure en een actio iudicati’, *NIPR* 2010, Afl. 2, p. 217 (“Artikel 985 Rv scheidt op zichzelf geen rechtsmacht voor de Nederlandse rechtbanken”).

uitsluitend (in verdragen en) in artikel 1-14 Rv geregeld. De bevoegdheidsregels voor verzoekschriftprocedures (waaronder in elk geval artikel 262 e.v. maar mogelijk ook artikel 985 Rv) zien als zodanig nog slechts op de relatieve bevoegdheid.³⁵

De rechtsmacht van de voorzieningenrechter in een exequaturprocedure van een buitenlands arbitraal vonnis zal daarom gebaseerd moeten worden op ofwel artikel 3 Rv, ofwel artikel 10 jo 985 Rv. De vraag of artikel 985 Rv, anders dan bijvoorbeeld artikel 262 e.v. Rv, kan worden beschouwd als een bepaling waaruit voortvloeit dat de Nederlandse rechter rechtsmacht heeft voor het behandelen van alle exequaturverzoeken – dus ook indien niet is voldaan aan de voorwaarden van artikel 3 Rv – staat m.i. nog open.³⁶ Een daarmee verband houdende vraag is of het vragen van een exequatur in Nederland, terwijl er nog geen vermogensbestanddelen in Nederland zijn gelokaliseerd, voldoende is om te concluderen dat de zaak “voldoende met de rechtssfeer van Nederland verbonden is” (artikel 3 Rv), en of de verzoeker in dat geval voldoende belang heeft bij zijn verzoek (artikel 3:303 BW). Met Verheul en Feteris meen ik dat de balans in deze in het voordeel van de verzoekende partij zou moeten doorslaan.³⁷

De rechter zal de verweerder in de exequaturprocedure ten aanzien van een buitenlands arbitraal vonnis in de gelegenheid stellen om op het exequaturverzoek te worden gehoord (artikel 987 jo 1075 c.q. 1076 Rv). De oproeping geschiedt volgens artikel 987 lid 3 Rv “vanwege de verzoeker bij deurwaardersexploot”, hetgeen volgens Polak – m.i. in overeenstemming met de tweede zin van artikel 987 lid 3 Rv – impliceert dat de oproeping van de partij tegen wie de tenuitvoerlegging wordt verlangd, door de verzoeker moet worden verricht en niet door de griffier.³⁸ Niettemin gebeurt het in de praktijk wel dat de griffie de verweerder oproept.

Tegen de – toewijzende of afwijzende – beschikking van de voorzieningenrechter staan volgens artikel 1075 en 1076 jo 989 Rv hoger beroep en cassatie open. Dat behelst, voor zover het gaat om hoger beroep en cassatie tegen een exequaturverlening op een buitenlands arbitraal vonnis, een afwijking van de wettelijke regeling die geldt voor de exequaturverlening op een Nederlands arbitraal vonnis (artikel 1062 lid 4 Rv). Dit verschil in rechtsmiddelen bij exequaturverlening op Nederlandse en buitenlandse arbitrale vonnissen is door de Hoge Raad in strijd geacht met het discriminatieverbod ex artikel III van het Verdrag van New York.³⁹ Daarom geldt, niettegenstaande het bepaalde in artikel 1075 jo 989 Rv, dat een verweerder geen appel en geen cassatie kan instellen van de toewijzende exequaturbeschikking op een buitenlands arbitraal vonnis.⁴⁰ Ik acht het verdedigbaar dat dit geldt in alle zaken waarin een exequatur wordt verzocht van een arbitraal vonnis uit een land dat partij is bij het Verdrag van New York, ongeacht de vraag of de verzoekende partij haar verzoek heeft gegrond op artikel 1075 of 1076 Rv. Immers, ook indien een exequaturverzoek door de verzoeker slechts op artikel 1076 Rv wordt gegrond is het Verdrag van New York van toepassing (mits het gaat om een vonnis uit een verdragsluitende staat).⁴¹ Artikel 1076 lid 6 Rv, een bepaling van nationaal recht, kan artikel III van het Verdrag van New York, een bepaling van internationaal recht, niet opzij zetten.⁴² De vraag is dan (mogelijk) nog wel hoe die toepasselijke bepaling (artikel III VNY) begrepen moet worden; is die bepaling van toepassing op alle arbitrale vonnissen die vallen onder het bereik van het verdrag, of alleen op alle vorderingen tot erkenning en tenuitvoerlegging (van arbitrale vonnissen) die vallen onder het verdrag?⁴³ Als een exequatur wordt verzocht van een buitenlands arbitraal vonnis en het Verdrag van New York is niet van toepassing, blijft hoger beroep en cassatie tegen een toewijzende beschikking mogelijk.⁴⁴

35 *Kamerstukken II 1999-2000*, 26 855, nr. 3, onder meer p. 10-11, 23-24, 30-11, 42-44 en 96 (MvT). Het vangnet onder het oude recht, waarbij er in verzoekschriftprocedures in beginsel altijd een rechter met rechtsmacht bestond door de “distributie-is-attributie”-restbevoegdheid van de rechtbank Den Haag (artikel 429c lid 14 Rv (oud) en artikel 269 Rv), is in 2002 verlaten; *Kamerstukken II 1999-2000*, 26 855, nr. 3, p. 30-31 en 96 (MvT). In de parlementaire geschiedenis vond ik geen indicatie dat de wetgever over de betekenis van het nieuwe rechtsvordering voor artikel 985 Rv heeft nagedacht.

36 Peters, t.a.p. meent dat artikel 10 Rv inderdaad (mede) ziet op artikel 985 Rv en dat artikel 985 Rv daarmee dus ook de rechtsmacht van de Nederlandse exequaturrechter regelt. Hetzelfde wordt, zonder verdere toelichting, verondersteld in F. Iblili, *Gewogen rechtsmacht in het IPR*, Serie Recht en Praktijk, Deventer: Kluwer, 2007, paragraaf 3.3.1.

37 Zie J.P. Verheul & M.W. Feteris, *Rechtsmacht in het Nederlandse Internationaal Privaatrecht*, deel 2 (1986), paragraaf 35.1, p. 217.

38 Polak, *T&C Burgerlijke Rechtsvordering*, commentaar op artikel 987 Rv. Het is de vraag of dit verschil in oproepingswijze in een exequaturprocedure van Nederlandse en buitenlandse arbitrale vonnissen door de beugel kan. Zie artikel III van het Verdrag van New York, HR 25 juni 2010, *NJ 2012/55*, r.o. 3.3-3.4 en J.Ph. de Korte, ‘Welke consequenties heeft het discriminatieverbod van artikel III van het Verdrag van New York voor de Nederlandse exequaturprocedure?’, *TvA 2007/3*, paragraaf 4. Opmerking verdient daarbij wel dat het discriminatieverbod van het Verdrag van New York ziet op “substantially more onerous conditions”.

39 HR 25 juni 2010, *NJ 2012/55*, m.nt. H.J. Snijders (*OAO Rosneft/Yukos Capital*).

40 Doorbreking van het appelverbod blijft echter mogelijk. Zie Hof Den Haag 20 december 2011, *TvA 2012/27*.

41 Artikel I(l) VNY en artikel 1076 lid 1 Rv.

42 Van den Berg stelt dat een verzoeker die zich beroept op het nationale exequaturrecht, zulks “in toto” moet doen, en zich dan niet mede op bepalingen van het verdrag kan beroepen (The New York Arbitration Convention of 1958. *Towards a Uniform Judicial Interpretation*, 1981, paragraph I-4.2.3, p. 85-86). Dat punt staat naar mijn mening los van de vraag of een nationale exequaturregeling moet voldoen aan het discriminatieverbod van artikel III van het Verdrag. Het antwoord op deze laatste vraag luidt m.i. bevestigend.

43 Hof Amsterdam 16 oktober 2012 (LJN BZ0138), r.o. 2.5 gaat kennelijk uit de tweede mogelijkheid en past artikel III niet toe op een verzoek tot tenuitvoerlegging dat is gebaseerd op artikel 1076 Rv. Uit de Franse tekst van artikel III (de Franse tekst is één van de vijf authentieke teksten van het verdrag) zou men echter kunnen afleiden dat artikel III ziet op *vonnissen* die vallen onder het bereik van het verdrag; niet slechts op verzoeken tot tenuitvoerlegging die vallen onder het verdrag (“pour la reconnaissance ou l’exécution des sentences arbitrales auxquelles s’applique la présente Convention”).

44 Nederland heeft het voorbehoud gemaakt dat het Verdrag van New York alleen wordt toegepast op de erkenning en tenuitvoerlegging van

4. Status beslag na afwijzen of toewijzen van de vordering

Het conservatoir beslag vervalt als het scheidsgerecht de vordering waarvoor beslag is gelegd afwijst en dit vonnis in kracht van gewijsde is gegaan (artikel 704 lid 2 Rv).⁴⁵ Een arbitraal vonnis gaat in kracht van gewijsde (i.e. wordt onherroepelijk) indien tegen dat vonnis geen gewoon rechtsmiddel meer kan worden aangewend. Het enige gewone rechtsmiddel dat tegen een arbitraal vonnis kan worden ingesteld is arbitraal hoger beroep, indien dat rechtsmiddel tussen partijen is overeengekomen (artikel 1050 lid 1 Rv).⁴⁶ Een geheel of gedeeltelijk arbitraal eindvonnis waartegen geen arbitraal hoger beroep mogelijk is gaat dus in kracht van gewijsde op het moment dat het vonnis gewezen wordt.⁴⁷

Arbitrale tussenvonnissen en orders kunnen niet van een exequatur worden voorzien.

Na toewijzing van de hoofdvordering verandert conservatoir beslag in executoriaal beslag op het moment dat de beslaglegger in de hoofdzaak een executoriale titel heeft verkregen, deze voor tenuitvoerlegging vatbaar is geworden en aan de beslagene en de eventuele derde-beslagene is betekend (artikel 704 Rv). De beslaglegger moet dus eerst een verlot tot tenuitvoerlegging op het arbitraal vonnis hebben verkregen en dat verlot moet zijn betekend. Bij een arbitraal eindvonnis zal één en ander niet snel tot problemen leiden, behalve als het vonnis na betekening van het exequatur wordt vernietigd. In dat geval vervalt het executoriale beslag⁴⁸ en is de executant aansprakelijk voor de zonder rechtsgrond veroorzaakte schade van de geëxecuteerde. Arbitrale tussenvonnissen en orders kunnen echter, zoals hierboven aan de orde kwam, niet van een exequatur worden voorzien.

5. Afwijkende regeling voor tenuitvoerlegging van ICSID-vonnissen

Opmerking verdient dat al het voorgaande over het verkrijgen van een exequatur op arbitrale vonnissen niet (althans, niet zonder meer) van toepassing is op de erkenning en de ten-

uitvoerlegging in Nederland van arbitrale vonnissen die zijn gewezen onder auspiciën van het International Centre for Settlement of Investment Disputes te Washington (het ICSID, gelieerd aan de Wereldbank). Dergelijke arbitrale vonnissen, gewezen op het gebied van publiekrechtelijke bescherming van internationale investeringen, kunnen in Nederland van een exequatur worden voorzien op grond van artikel 54 van het Verdrag van Washington 1965.⁴⁹ Op grond van dit artikel moet iedere verdragsluitende staat, waaronder Nederland, deze vonnissen als bindend erkennen en zorgdragen voor de tenuitvoerlegging van de in dat vonnis vervatte geldelijke verplichtingen op zijn grondgebied als ware het een in kracht van gewijsde gegaan vonnis van een gerecht van die Staat. De voorzieningenrechter van de rechtbank Den Haag is exclusief bevoegd om van een dergelijk exequaturverzoek kennis te nemen.⁵⁰

De verzoeker behoeft slechts een door de Secretaris-Generaal van het ICSID gewaarmerkt afschrift van het arbitraal vonnis te overleggen, waarna de voorzieningenrechter, zonder oproeping van de wederpartij (normaal gesproken een soevereine staat), het exequatur zal (moeten) verlenen.⁵¹ Eventuele geschillen over de tenuitvoerlegging van het ICSID-vonnis (waarbij immuniteit van executie aan de orde kan komen) moeten worden gebracht voor de rechter van de plaats van tenuitvoerlegging.⁵²

6. Afronding

Nederland kent, in internationale context bezien, een ruimhartige regeling voor het leggen van conservatoir beslag, die ook bij te voeren arbitrale procedures uitstekend toepasbaar is. Bij beslaglegging in de context van arbitrage geldt echter, naast de al veelomvattende regeling van beslaglegging in het algemeen, een aantal arbitragerechtelijke punten waarop de beslaglegger in het bijzonder bedacht moet zijn. Sommige van die punten dienen simpelweg – net als de algemene beslagregels – gevolgd en ‘afgevinkt’ te worden door de advocaat van de beslagleggende partij. Aan andere punten kleven nog juridische onzekerheden en discussies die de komende jaren naar verwachting tot nieuwe jurisprudentie van de Hoge Raad zullen leiden. Bij het bepalen van de processtrategie dient men met dit alles goed rekening te houden.

Over de auteur

mr. M.C. van Leyenhorst is advocaat bij Legaltree.

arbitrale vonnissen uit landen die ook partij zijn bij het verdrag.

45 Ook een arbitraal tussenvonnis waarin, in het dictum of in de overwegingen, een eind wordt gemaakt aan een deel van het geschil tussen partijen (en in zoverre het karakter draagt van een eindvonnis) kan gezegd van gewijsde krijgen (en in kracht van gewijsde gaan). Zie H.J. Sniijders, *Nederlands Arbitragerecht*, vierde druk, Deventer: Kluwer, 2011, artikel 1059, aant. 2, verwijzend naar HR 21 maart 1997, *NJ* 1998, 207.

46 Een in de praktijk veel voorkomende wijze waarop partijen arbitraal hoger beroep overeenkomen is door het van toepassing verklaren van het arbitragereglement van de Raad van Arbitrage voor de Bouw; zie artikel 22 van dat reglement.

47 H.J. Sniijders, *Nederlands Arbitragerecht*, vierde druk, Deventer: Kluwer, 2011, artikel 1059, aant. 3. Terzijde merk ik op dat het vorderen van uitvoerbaarheid bij voorraad in een arbitrageprocedure zonder mogelijkheid van arbitraal hoger beroep, daarom zinloos is.

48 Artikel 1062 lid 4 Rv (laatste zin) jo (analoge toepassing van) artikel 704 lid 2, laatste zin, Rv.

49 *Convention on Settlement of Investment Disputes between States and Nationals of Other States*, Trb. 1966, 152.

50 Wet houdende aanwijzing van een rechter op grond van artikel 54 van het Verdrag van Washington van 18 maart 1965 inzake de beslechting van geschillen met betrekking tot investeringen tussen Staten en onderdanen van andere Staten.

51 Mij is gebleken dat de voorzieningenrechter van de Rechtbank Den Haag dit ook daadwerkelijk *ex parte* doet.

52 Zie de in voetnoot 50 genoemde wet.